

การศึกษาระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่ได้รับทุนของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
A study of Research Publications Supporting System Funded by Faculty of Medicine Khon Kaen
University

อาภาภรณ์ ธรเสนา¹, สมบูรณ์ เทียนทอง², ศุภศิลา ปุณทรภา³, เสาวนันท บำเรอราช⁴, อมรรัตน์ รัตนสิริ⁴,
ชูศรี กุชชัยสิทธิ์⁵, ปิยทัศน์ ทศนาวิวัฒน์⁶

Apaporn Tharasana¹, Somboon Thienthong², Supasilp Soontrapa³, Sauwanun Bumrerraj⁴,
Amornrat Ratanasiri⁴, Chusri Kuchaisit⁵, Pyatat Tatsanavivat⁶

1. ฝ่ายวิจัย, 2 ภาควิชาวิสัญญีวิทยา, 3 ภาควิชาออร์โธปิดิกส์, 4 ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน,
5. ฝ่ายการพยาบาล, 6 ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Corresponding author: ศ.สมบูรณ์ เทียนทอง

ภาควิชาวิสัญญีวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002

E-mail: somthi@kku.ac.th

บทคัดย่อ

หลักการและเหตุผล : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยมาโดยตลอดแต่พบว่างานวิจัยที่ทำเสร็จแล้วมีอัตราการตีพิมพ์เพียงร้อยละ 21.5

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ในปัจจุบัน และหาแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบดังกล่าว เพื่อให้มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพิ่มขึ้น

รูปแบบการวิจัย : การวิจัยเชิงพรรณนา

สถานที่ทำการวิจัย : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิธีดำเนินการ : ขั้นตอนการศึกษามีดังนี้ ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากฐานข้อมูลของฝ่ายวิจัย และสอบถามเพิ่มเติมจากผู้วิจัยที่ได้รับทุนจากคณะแพทยศาสตร์ ระหว่างปีงบประมาณ 2545-2547 ระยะเวลาที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาของการตีพิมพ์โดยการทำ focus group ระหว่างตัวแทนผู้รับทุนและตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับระบบการให้ทุนและศึกษาระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ของคณะฯ ระยะเวลาที่ 3 นำผลการศึกษาที่ได้เสนอต่อฝ่ายบริหารคณะฯ เพื่อพิจารณา และ ระยะเวลาที่ 4 ศึกษาข้อปัญหาหลังการดำเนินการ

การประเมินผล : จำนวนโครงการวิจัยที่ได้รับทุน จำนวนเงินทุนทั้งหมดที่จัดสรรระหว่างปีงบประมาณ 2541-2545 จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ และปัจจัยหรือปัญหาในการตีพิมพ์ผลงานวิจัย

ผลการวิจัย : มีโครงการวิจัยที่ได้รับทุนในช่วงเวลาที่กำหนด 204 โครงการ เป็นเงินทุน 11,567,715 บาท หลังได้รับทุนเป็นเวลา 1-3 ปี มีการดำเนินการแล้วเสร็จ 71 โครงการ (34.8%) จากการสอบถามผู้วิจัยทั้ง 71 โครงการ (ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 95.8%) พบว่ามีงานวิจัยที่ตีพิมพ์แล้วหรือรอการตีพิมพ์รวม 36โครงการ (17.6% ของโครงการที่ได้รับทุน) มีโครงการที่ยังไม่ได้เขียน manuscript 32 โครงการ ซึ่งส่วนใหญ่ (74%) เป็นงานวิจัยของนักศึกษาหลังปริญญา ด้านระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ของคณะแพทยศาสตร์ และของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบมีการสนับสนุนด้านการเงินเฉพาะงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในระดับนานาชาติที่เป็น index journal เท่านั้น การสนับสนุนด้านอื่นๆ ได้แก่ มีวารสารรองรับการตีพิมพ์ของคณะฯ และมีผู้ช่วยปรับปรุงด้านภาษาอังกฤษ ส่วนการสนับสนุนการตีพิมพ์ในระดับภาควิชายังมีน้อย ผลการวิจัยในครั้งนี้ทางฝ่ายบริหารคณะแพทยศาสตร์ได้นำไปปรับปรุงระเบียบการให้ทุนและระเบียบสนับสนุนการตีพิมพ์ในหลายด้าน แต่เนื่องจากระยะเวลาการทำวิจัยมีจำกัดจึงยังไม่เห็นผลการเปลี่ยนแปลงอัตราการตีพิมพ์ภายหลังการดำเนินการปรับปรุงในครั้งนี้ชัดเจน

บทสรุป : คณะแพทยศาสตร์มีระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ที่ครบวงจร แต่การตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่ได้รับทุนคณะฯ ยังมีน้อย (17.6%) โครงการวิจัยที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นของนักศึกษาหลังปริญญา ฝ่ายวิจัยได้นำข้อมูลนี้ไปปรับปรุงระเบียบการให้ทุนและระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ ซึ่งต้องศึกษาผลการปรับปรุงต่อไป

Abstract

Background: The Faculty of Medicine annually allocates its own budget for research grant but the numbers of research publication each year in the previous study was only 21.5%

Objective: To study and improve the supportive system for research publication within the Faculty of Medicine, Khon Kaen University.

Setting: The Faculty of Medicine, Khon Kaen University.

Design: Descriptive study

Methods: The sequences of the study included; phase 1) reviewed proposals granted by the Faculty of Medicine between the years 2002- 2004 and then a structured questionnaire was sent to all principal investigators; phase 2) problems related to research publication were analyzed after discussed with a focus group who were involved in research activities; phase 3) reported the

problems to the Faculty's administrative board; and phase 4) Post-evaluation after supportive system changed.

Outcome measures: Numbers of proposal granted, total amount of the budget funded, numbers and factors related to research publication were recorded.

Results: During the studied period there were 204 proposals granted with amounted to 11,567,715 Baht. Only 71 proposals (34.8%) of the researcher could finish their work within 1- 3 years after granting and made the final report to the Faculty. Thirty –six out of 71 proposals (17.6% of granted proposal) were submitted for publication, where 32 have not prepared the manuscript. Most of non-publication (75%) grants were done by postgraduate students. The existing supportive system for publication within the faculty includes; institutional journal (in Thai), English consultant, page charge fee, and reward prize for index journal publication. The administrative board of the Faculty responded to the reported problems by improving the supportive system, however, changing for research publication may take times.

Conclusion: The Faculty of Medicine has a completed supportive system for publication but only 17.6% of granted proposals were submitted for publication. Most of non-publication was postgraduate students. The Faculty now is doing some changes of supportive system that might raise the number of publication.

Keyword: research funding system, research utilization, publication

บทนำ

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยมาโดยตลอด ซึ่งในระหว่างปีงบประมาณ 2541 ถึง 2545 ทางคณะฯ ได้ให้ทุนไปจำนวน 256 ทุน เป็นจำนวนเงิน 8.47 ล้านบาท จากการสำรวจผลการดำเนินงานในเดือนกันยายน 2546 หลังจากได้รับทุนเป็นเวลา 1-5 ปี โดย อภากาศร์ และ คณะ¹ พบว่า มีโครงการวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ 122 โครงการ ในจำนวนนี้มีโครงการตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพียง 55 โครงการ (21.5%) ของจำนวนที่ได้รับทุน หรือคิดเป็น 3.3%- 48.4% ของจำนวนที่ได้รับทุนในแต่ละปี

เพื่อให้ผลงานวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ได้มีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คณะผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า ทางคณะฯ มีระบบการสนับสนุนด้านการตีพิมพ์ผลงานวิจัยอย่างไร และจะสามารถพัฒนาระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยของคณะฯ ให้มีการตีพิมพ์เพิ่มขึ้นได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ :

เพื่อศึกษาระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ในปัจจุบัน และหาแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบดังกล่าว เพื่อให้มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพิ่มขึ้น

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ รูปแบบการศึกษาเป็น participatory action research (PAR) โดยทำการศึกษาในระหว่าง 1 มิถุนายน 2548- 31 พฤษภาคม 2549 กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาได้แก่ หัวหน้าโครงการวิจัย (หรือผู้ร่วมวิจัย) ในกรณีที่หัวหน้าโครงการไม่ได้ปฏิบัติงานในคณะแพทยศาสตร์แล้ว) ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะแพทยศาสตร์ ในระหว่างปีงบประมาณ 2545-2547 ตัวแทนที่เกี่ยวข้องในการให้ทุน ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะกรรมการบริหารของฝ่ายวิจัย ตัวแทนจากคณะกรรมการผู้พิจารณาทุน ตัวแทนจากผู้รับทุนทุกระดับ และตัวแทนจากทุกภาควิชา รวมทั้งศึกษาข้อมูลการให้ทุนจากฐานข้อมูลของฝ่ายวิจัยด้วย โดยมีขั้นตอนการทำวิจัยดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1

วิเคราะห์สถานการณ์การตีพิมพ์ผลงานวิจัยในปัจจุบันของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนในช่วงเวลาที่กำหนด 3 ปี คือช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2545 -2547 โดยการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของฝ่ายวิจัย และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากนักวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุน

ระยะที่ 2

1. ศึกษาระบบการทำงาน และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยทั้งระดับคณะและระดับภาควิชา เพื่อหาปัจจัยที่เกื้อหนุน และปัจจัยที่ขัดขวางการตีพิมพ์ผลงานวิจัย โดยการจัดประชุมระดมสมองของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการสอบถามจากตัวแทนของภาควิชาต่างๆ

2. วิเคราะห์ปัญหาของการตีพิมพ์ผลงานวิจัยโดยสอบถามจากนักวิจัยที่ได้รับทุน

3. ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการจัดประชุมระดมสมองระหว่างตัวแทนฝ่ายวิจัย

กรรมการผู้พิจารณาทุน และผู้รับทุนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ระยะที่ 3

ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยนำผลสรุปที่ได้จากการประชุมระดมสมองเสนอต่อฝ่ายวิจัยเพื่อปรับปรุงกฎเกณฑ์ และวิธีการทำงานให้เอื้อต่อการนำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์ให้มากขึ้นต่อไป

ระยะที่ 4

ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยทำการสำรวจข้อมูลซ้ำตามที่เคยสำรวจไว้ในระยะที่ 1

ข้อมูลที่ต้องการศึกษาได้แก่ สัดส่วนงานวิจัยที่ได้ส่ง manuscript เพื่อขอตีพิมพ์ต่อจำนวนโครงการวิจัยที่ได้รับทุนทั้งหมด จำนวนเงินทุนที่จัดสรรในแต่ละปี ระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ของคณะแพทยศาสตร์ และของภาควิชาต่างๆ ปัญหาอุปสรรคในการตีพิมพ์ผลงานวิจัยของนักวิจัย และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อมูลที่ได้จะนำเสนอในรูปแบบสัดส่วน หรือเป็นค่าเฉลี่ย ตามชนิดของข้อมูล

ผลการศึกษา

ด้านการตีพิมพ์ผลงานวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลของฝ่ายวิจัยพบว่าในช่วง 3 ปีที่ทำการศึกษา มีโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากคณะแพทยศาสตร์จำนวน 204 โครงการ แยกเป็นปีงบประมาณ 2545, 2546 และ 2547 จำนวน 60, 70 และ 74 โครงการ ตามลำดับ เป็นจำนวนเงินทุน 11,567,715 บาท (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ แยกตามปีงบประมาณ

บุคลากรที่ได้รับทุน	ปีงบประมาณ 2545		ปีงบประมาณ 2546		ปีงบประมาณ 2547		เฉลี่ยร้อยละของเงินสนับสนุนต่อ 3 ปี
	จำนวนทุน	จำนวนเงิน (%)	จำนวนทุน	จำนวนเงิน (%)	จำนวนทุน	จำนวนเงิน (%)	
1. อาจารย์	25	2,367,910 (58.2)	25	2,263,680 (47.9)	15	1,063,850 (32.9)	49.2
2. ข้าราชการ	6	263,100 (6.5)	11	471,280 (10.9)	4	78,500 (2.4)	7.0
3. นศ.หลังปริญญา							
3.1 นักศึกษา ป.โท	8	720,300 (17.7)	6	630,000 (14.6)	8	860,900 (26.6)	19.1
3.2 แพทย์ประจำบ้าน	21	714,390 (17.6)	28	905,050 (21.2)	47	1,228,755 (38.0)	24.6
รวม	60	4,065,700 (100)	70	4,270,010 (100)	74	3,232,005 (100)	100

จากโครงการวิจัยทั้งหมด 204 โครงการ มีที่ดำเนินการแล้วเสร็จ (นับถึงเดือน กรกฎาคม 2548 หรือช่วงเวลา 1-3 ปี หลังจากได้รับทุน) จำนวน 71 โครงการ (34.8% ของโครงการที่ได้รับทุน) (ตารางที่ 2) จากการ

สอบถามผู้วิจัยทั้ง 71 โครงการ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 68 โครงการ (95.8%) พบว่า มีงานวิจัยที่ตีพิมพ์แล้ว 18 โครงการ และรอการตีพิมพ์ 18 โครงการ รวมเป็น 36โครงการ (17.6% ของโครงการที่ได้รับทุน)

จาก 71 โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ พบว่ายังไม่ได้เขียน manuscript 32 โครงการ ซึ่งงานวิจัยที่ยังไม่ได้เขียน manuscript นี้ส่วนใหญ่ (75%) เป็นผลงานของนักศึกษาหลังปริญญา (ปริญญาโทและแพทย์ประจำบ้าน) ซึ่งนักศึกษาดังกล่าวได้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ส่วนที่เหลือ 22% เป็นงานวิจัยของอาจารย์ และอีก 3% เป็นของข้าราชการอื่นๆ

ตารางที่ 2 ผลการดำเนินงานหลังได้รับทุนวิจัยจากคณะแพทยศาสตร์ แยกตามปีงบประมาณ

จำนวน	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	รวม
จำนวนทุนทั้งหมด	60	70	74	204
ดำเนินการสำเร็จ	27	32	12	71
ตีพิมพ์แล้ว/อยู่ระหว่างยื่นขอ	10	19	7	36
สัดส่วนที่ตีพิมพ์ต่อจำนวนทุน (%)	16.7	27.1	9.5	17.6

จากการสอบถามถึงปัญหาที่ยังไม่ได้เขียน manuscript ในผู้วิจัยทั้ง 32 โครงการ พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่ (53%) ไม่มีเวลาเขียน manuscript มีผู้วิจัยส่วนหนึ่ง (31%) ไม่ต้องการตีพิมพ์ผลงานวิจัย สาเหตุเนื่องจากผลงานวิจัยไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ (19%) ได้นำเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมแล้ว (6%) และเป็นการทำงานวิจัยเพื่อสอนนักศึกษาเท่านั้น (6%) ส่วนปัญหาอื่นๆ ที่ยังไม่ได้เขียน manuscript พบได้รวมกัน 16%

ด้านระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์

จากการศึกษาระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าผู้วิจัยที่มีผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติจะได้รับเงินสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (page charge) ตามที่ใช้จริงแต่ไม่เกิน 20,000 บาท และค่าแก้ไขต้นฉบับภาษาอังกฤษหน้าละ 500 บาท ตามที่ใช้จริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท² ทั้งนี้จะไม่ได้รับการสนับสนุนใดๆ หากผลงานวิจัยได้รับการตีพิมพ์ในวารสารที่ต่ำกว่าระดับนานาชาติ

จากการศึกษาระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ของคณะแพทยศาสตร์ พบว่า ผู้วิจัยที่มีผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติจะได้รับเงินสนับสนุน 10,000 บาท³ ส่วนค่าใช้จ่ายสำหรับ page charge และค่าแก้ไขต้นฉบับภาษาอังกฤษนั้นให้เบิกจ่ายกับทางมหาวิทยาลัย โดยไม่มีการสนับสนุนผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารที่ต่ำกว่าระดับนานาชาติเช่นเดียวกัน

สำหรับการสนับสนุนในระดับภาควิชา นั้น จากการสอบถามตัวแทนทั้งหมด 20 ภาควิชา พบว่า มี 2 ภาควิชาที่มีเงินสนับสนุนให้อาจารย์หากอาจารย์มีผลงานตีพิมพ์ (ในวารสารทุกระดับ) มี 3 ภาควิชาที่สนับสนุน

โดยให้เวลาพิเศษ 1-2 สัปดาห์ให้อาจารย์เขียน manuscript มี 3 ภาควิชาที่สนับสนุน โดยนำผลงานตีพิมพ์มาคิดเป็นค่าคะแนนในการพิจารณาความดีความชอบในรอบปีของอาจารย์ และทุกภาควิชาเห็นด้วยที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะนำผลงานวิจัยที่นักศึกษาได้ทำไว้แต่ไม่ได้ตีพิมพ์เนื่องจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว มาตีพิมพ์โดยใช้ชื่อของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นชื่อแรก นอกจากนี้ยังมีการจัดประกวดผลงานวิจัยของแพทย์ประจำบ้านอีกหนึ่งภาควิชา

ปัจจัยส่งเสริมการตีพิมพ์ : ได้แก่

1. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับ 891/2548 เรื่องแนวทางการติดตามผลงานทางด้านวิชาการสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กำหนดให้ อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์) ต้องมีผลงานวิจัยตีพิมพ์ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์ ต้องมีงานตีพิมพ์ระดับชาติ อย่างน้อย 1 และ 2 เรื่อง/ปี ตามลำดับ ส่วนศาสตราจารย์ ต้องมีงานวิจัยตีพิมพ์ระดับนานาชาติอย่างน้อย 1 เรื่อง/ปี และมีบทลงโทษหากไม่สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดได้⁴
2. การกำหนดดัชนี/เกณฑ์ด้านการตีพิมพ์ผลงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในการประเมินคุณภาพการศึกษา (QA) ของมหาวิทยาลัย อาจมีส่วนกระตุ้นให้แต่ละหน่วยงานมีความพยายามที่จะส่งผลงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาฯ เพื่อตีพิมพ์มากขึ้น⁵
3. ระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ของคณะแพทยศาสตร์
ระดับชาติ: มีวารสาร (ศรีนครินทร์เวชสาร) รองรับการตีพิมพ์ของบุคลากรของคณะฯ
ระดับนานาชาติ: มี English consultant และเงินสนับสนุน 10,000 บาท
4. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับ 890/2548 เรื่อง ภาระงานขั้นต่ำสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กำหนดให้อาจารย์สามารถเลือกใช้เกณฑ์ในการปฏิบัติงานได้ 5 ลักษณะ โดยอาจารย์ที่ภาระงานด้านวิจัยเป็นหลักสามารถทำงานวิจัยได้สูงถึง 70-80% ของภาระงาน⁶ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการประกาศใช้แล้วแต่ยังไม่มีการปฏิบัติที่ชัดเจน

ปัจจัยขัดขวางการตีพิมพ์ : ได้แก่

1. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548⁷ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาโท ตามแผนการศึกษา ก1 และ ก 2 ให้นักศึกษาสามารถเลือกนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ต่อการประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (proceeding) หรือเลือกการตีพิมพ์ในวารสารก็ได้ ซึ่งประกาศดังกล่าวนี้จะไม่มีผลทำให้งานตีพิมพ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโทเพิ่มขึ้น เพราะมีแนวโน้มที่นักศึกษาจะเลือกการนำเสนอ

ผลงานต่อที่ประชุมมากกว่า อีกทั้งบัณฑิตวิทยาลัยของแต่ละสถาบันก็ได้ดำเนินการจัดประชุมวิชาการขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีเวทีนำเสนอผลงานก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาอีกด้วย

2. ระเบียบของราชวิทยาลัยต่างๆ เรื่องเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาของแพทย์ประจำบ้านที่กำหนดให้แพทย์ประจำบ้านสามารถเลือกนำเสนอผลงานวิจัยต่อการประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (proceeding) หรือเลือกการตีพิมพ์ในวารสารก็ได้ ดังนั้นอัตราการตีพิมพ์จึงไม่น่าจะเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้ว
4. ระยะเวลาการศึกษาของนักศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่มีเวลาศึกษาเพียง 2-3 ปี ซึ่งจะเพียงพอที่จะนำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์ และหากผลงานวิจัยนั้นมีคุณค่าต่ออาจารย์ที่ปรึกษาน้อยเมื่อนักศึกษานั้นสำเร็จการศึกษาไปแล้วอาจารย์ที่ปรึกษามักจะไม่นำผลงานดังกล่าวไปตีพิมพ์
5. ได้รับการปฏิเสธการตีพิมพ์ มีงานวิจัยที่ส่งไปขอตีพิมพ์แล้วแต่ได้รับการปฏิเสธจากทางวารสาร ซึ่งทำให้ผู้วิจัยหมดกำลังใจได้

การแก้ไขปัญหาด้านการตีพิมพ์

จากข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์การตีพิมพ์ในปัจจุบันและข้อปัญหาที่เกิดขึ้น คณะผู้วิจัยได้หาวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยจัดการประชุมระดมสมองขึ้น ใช้เวลาประชุม 3 ชั่วโมง มีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายวิจัยคณะแพทยศาสตร์ ตัวแทนคณะกรรมการพิจารณาทุน ตัวแทนบรรณาธิการศรีนครินทร์เวชสาร ตัวแทนอาจารย์คลินิก ตัวแทนอาจารย์ปริคlinik และตัวแทนแพทย์ประจำบ้าน อย่างละ 1 คน รวมกับนักวิจัยในโครงการฯอีก 2 คน เป็นทั้งหมด 8 คน ซึ่งมีข้อสรุปในการแก้ปัญหการไม่ตีพิมพ์ผลงานวิจัย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 : หลักเกณฑ์การให้ทุนของฝ่ายวิจัยสำหรับนักศึกษาหลังปริญญา ควรปรับปรุงดังต่อไปนี้

- 1.1 ระบุในสัญญารับทุนให้ผู้รับทุนวิจัย ต้องตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ
- 1.2 ให้ผู้รับทุนส่ง manuscript ให้ฝ่ายวิจัยแทนการส่งรายงานฉบับสมบูรณ์
- 1.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ
 - 1.3.1 ควรให้แพทย์ใช้ทุน แพทย์ประจำบ้าน ทำงานวิจัยร่วมกัน โดยที่สามารถเรียนรู้ขั้นตอนการทำงานวิจัยครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่ยังคงได้ผลงานวิจัยที่ดีหรือมีประโยชน์ต่อคณะฯ มากขึ้น
 - 1.3.2 หัวข้องานวิจัย ควรมีสักยภาพเพียงพอที่จะนำไปตีพิมพ์ได้ หรือเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษา (โดยเฉพาะในระดับ ผศ. หรือ รศ.) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ด้วย
 - 1.3.3 การตีพิมพ์สามารถใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นชื่อแรกได้และเป็น corresponding author ด้วย เพื่อความสะดวกในการประสานงานภายหลังจากนักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้ว

- 1.3.4 ให้ฝ่ายวิจัยโดยหน่วยระดับวิทยาลัย (หรือฝ่ายวิจัยร่วมกับศรีนครินทร์เวชสาร) จัดอบรม การเขียน manuscript เพิ่มเติมสำหรับแพทย์ประจำบ้านที่รับทุนวิจัย
- 1.3.5 เปลี่ยนระเบียบการเบิกจ่ายเงินทุนฯ เพื่อแก้ปัญหากรณีที่แพทย์ใช้ทุน แพทย์ประจำบ้านที่จบ การศึกษา หรือพ้นกำหนดเวลาตามที่ระบุไว้ในสัญญาแล้ว แต่ยัง ไม่เบิกจ่ายเงินทุนฯ ที่เหลือ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาเบิกจ่ายเงินทุนฯ แทนได้ภายหลังส่ง manuscript ให้ฝ่ายวิจัยแล้ว

ประเด็นที่ 2 : หลักเกณฑ์การให้ทุนของฝ่ายวิจัยสำหรับ invitation research

1. ให้ระบุในสัญญาว่ารับทุนให้ผู้รับทุนฯ ต้องตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ
2. ให้ผู้รับทุนฯ ส่ง manuscript (ภาษาไทยหรืออังกฤษ) ให้ฝ่ายวิจัยแทนการส่งรายงานฉบับสมบูรณ์

ประเด็นที่ 3 : การให้การสนับสนุนของฝ่ายวิจัยเกี่ยวกับการตีพิมพ์

1. ฝ่ายวิจัยควรร่วมมือกับศรีนครินทร์เวชสาร เพื่อเพิ่มอัตราการตีพิมพ์ของวารสารเพื่อรองรับ ผลงานวิจัยที่จะเพิ่มขึ้น
2. เสนอให้ศรีนครินทร์เวชสาร ยกเลิกการตีพิมพ์เป็นรูปเล่มโดยทำเป็น e-journal อย่างเดียว (ปัจจุบัน มีทั้งสองแบบ) เพื่อประหยัดงบประมาณ อีกทั้งยังสามารถเพิ่มจำนวนหน้าได้ด้วย อย่างไรก็ตาม ควรจำกัดความยาวของเนื้อหาของแต่ละเรื่องด้วย และ e-journal ควรเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้เข้าชมหรืออ่านได้โดยอิสระไม่ต้องจำกัดเฉพาะสมาชิกของวารสาร (ซึ่งมีน้อยมาก) เท่านั้น
3. ปรับปรุงการสนับสนุนการตีพิมพ์ในระดับ index journal ตาม Impact factor รวมทั้งสนับสนุน ผู้วิจัยที่ตีพิมพ์ผลงานในวารสารระดับชาติด้วย

จากข้อเสนอที่ได้รับทางฝ่ายวิจัยคณะแพทยศาสตร์ได้มีการปรับปรุงระบบการให้ทุนใหม่ (ปี 2549) ดังนี้ (แผนภูมิที่ 1)

1. **ให้ความสำคัญของที่มาของปัญหาวิจัย** โดยปรับปรุงระเบียบการให้ทุนกลุ่ม clinical outcome research โดยกำหนดให้ผู้ขอทุนต้องนำเสนอหัวข้อการวิจัยผ่านทาง clinical lead team ของทาง โรงพยาบาลฯ ซึ่งมีทั้งหมด 12 ทีม เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถตอบสนองความต้องการในการ นำไปใช้ดูแลผู้ป่วยได้อย่างแท้จริง แทนข้อกำหนดเดิมที่ผู้วิจัยเสนอผ่านหัวหน้าภาควิชาต้นสังกัด และปัญหาวิจัยนั้นจะต้องมีศักยภาพที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ได้ด้วย
2. **ให้ความสำคัญของการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ตั้งแต่เริ่มพิจารณาทุนวิจัย** โดยปรับเกณฑ์การ ให้คะแนนในการพิจารณาทุนวิจัยในส่วนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็น 20 คะแนน จาก เดิมที่ไม่มีค่าคะแนนที่ชัดเจน (คือใน 20 คะแนน เดิมมี 3 หัวข้อย่อยรวมกัน ได้แก่ ความสำคัญของ ปัญหาการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม และการนำไปใช้ประโยชน์)

3. **ให้ความสำคัญของการติดตามผลการดำเนินงานวิจัย** เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยสามารถทำได้สำเร็จตามเป้าหมาย ทางฝ่ายวิจัยจึงได้แต่งตั้งที่ปรึกษาสำหรับโครงการวิจัย clinical outcome research เป็นรายโครงการ เพื่อให้พัฒนาโครงร่างงานวิจัยและดูแลจนกระทั่งงานวิจัยแล้วเสร็จได้เป็น manuscript โดยที่ปรึกษาจะได้รับค่าตอบแทนโครงการละ 10,000 บาท
4. **ให้ความสำคัญของการเผยแพร่ผลงานวิจัย** โดยกำหนดให้ผู้วิจัยส่งรายงานผลงานวิจัยเป็น manuscript แทนข้อกำหนดเดิมที่ผู้วิจัยสามารถส่งเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์หรือ manuscript ก็ได้
5. **ให้การยกย่องผู้ที่นำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์** โดยการให้รางวัลผู้ที่นำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดูแลผู้ป่วย โดยมอบเกียรติบัตรและโล่ นอกจากนี้ยังได้ตั้งรางวัลเพิ่มอีกหนึ่งรางวัลคือ รางวัลผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงในระดับนานาชาติมากที่สุด
6. **ได้ดำเนินการทำบันทึกถึงบรรณาธิการวารสารเรื่อง e-journal เพื่อเปิดโอกาสให้** ผู้สนใจได้เข้าชมหรืออ่านวารสารได้โดยอิสระ

ผลการศึกษาหลังจากเปลี่ยนแปลงระเบียบการให้ทุน

1. มีการดำเนินการให้ทุนกลุ่ม clinical outcome research (ปี 2549) ผ่านทาง clinical lead team ของทางโรงพยาบาลฯ ซึ่งมีทั้งหมด 12 ทีม โดยมีที่ปรึกษาแต่ละโครงการวิจัย
2. เริ่มดำเนินการให้ทุนตามระเบียบใหม่ได้บางส่วนคือ ในปีงบประมาณ 2549 สำหรับนักศึกษาหลังปริญญา ส่วนทุนสำหรับอาจารย์และข้าราชการนั้นยังปรับปรุงไม่ทันเนื่องจาก ปี 2549 ได้อนุมัติทุนไปแล้ว
3. ได้ทำหนังสือแจ้งผู้รับทุน (ปีงบประมาณ 2547-2548) ที่สำคัญตามระเบียบเดิมว่าสามารถส่งรายงานผลงานวิจัยเป็น manuscript แทนการส่งเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้
4. เพิ่มจำนวนรางวัลการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเริ่มให้รางวัลผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงในระดับนานาชาติมากที่สุด

วิจารณ์ผลการศึกษา

เมื่อนำผลการศึกษาเฉพาะปีที่ 3 หลังได้รับทุนมาเปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งก่อน¹ พบว่าอัตราการตีพิมพ์(นับรวมที่กำลังส่งขอตีพิมพ์ด้วย) ในการศึกษาครั้งนี้ยังต่ำกว่าการศึกษาในครั้งก่อน (16.7%ในปี 2545 vs 35.3%ในปี 2543) ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าอัตราการให้ทุนสำหรับนักศึกษาหลังปริญญา นั้นเพิ่มขึ้นทุกปี ผลการศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นว่าระยะเวลาตั้งแต่เริ่มทำวิจัยจนกระทั่งได้รับการตีพิมพ์นั้นต้องใช้เวลาาน โดยเฉพาะการตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาตินั้นอาจต้องใช้เวลาานถึง 5 ปี

ด้านปัจจัยจากผู้วิจัยนั้น เดิมเชื่อว่าผลงานวิจัยจะมีผลประโยชน์ต่อผู้วิจัยโดยตรงอยู่แล้วในหลายๆ ด้าน แต่จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าผู้วิจัยหลายคนที่พอใจที่จะทำการเผยแพร่ผลงานวิจัยเฉพาะในที่ประชุมเท่านั้น

โดยไม่ส่งผลงานตีพิมพ์ต่อไป ซึ่งปัญหานี้อาจได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นหลังจากทางมหาวิทยาลัยฯ ได้ใช้ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับที่ 891/2548 เรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามปัญหาที่ผู้วิจัยไม่มีเวลาก็ยังคงเป็นปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไขต่อไป

ด้านระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ ในการศึกษาที่พบว่าทั้งคณะแพทยศาสตร์และมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ค่อนข้างดี ทั้งด้านการสนับสนุนการเขียน manuscript ภาษาอังกฤษ ค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ และมีวารสารรองรับการตีพิมพ์ผลงานของคณะฯ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้มีส่วนเพิ่มเติมระบบสนับสนุนให้เห็นประโยชน์ของการตีพิมพ์ที่ชัดเจน เช่นการให้รางวัลงานวิจัยที่มีผู้อ้างอิงสูงสุด เป็นต้น

สำหรับประเด็นผลงานวิจัยของบัณฑิตศึกษาและแพทย์ประจำบ้านนั้น ทางคณะแพทยศาสตร์ได้มีการลงทุนไปกับการวิจัยของบัณฑิตศึกษาสูงถึง 47.5% ของงบประมาณวิจัยทั้งหมด แต่การเผยแพร่ผลงานโดยการตีพิมพ์ยังมีน้อยมาก แม้ว่าทางมหาวิทยาลัยจะได้ออกประกาศให้มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติอาจมีปัญหามากคือ นักศึกษาไม่จบตามเกณฑ์เวลาที่กำหนด ซึ่งเห็นได้ชัดในบางภาควิชาที่มีจำนวนการตีพิมพ์สูงๆ ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาควรมองทั้งสองประเด็นให้มีความสอดคล้องกันด้วย ข้อเสนอแนะที่อาจจะมีประโยชน์ต่อทุกฝ่ายก็คือ “นักศึกษามีหน้าที่ทำงานวิจัยที่มีคุณค่าให้สำเร็จ ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษามีหน้าที่เผยแพร่ผลงานวิจัยโดยเฉพาะด้านการตีพิมพ์”

ข้อจำกัดการวิจัยในครั้งนี้คือเรื่องเวลาที่ทำการศึกษา เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการให้ทุนในหลายประเด็น แต่ผลงานวิจัยที่จะสามารถตีพิมพ์ได้นั้นต้องใช้เวลาอันดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้นในการศึกษานี้จึงไม่เห็นผลกระทบจากการปรับปรุงระเบียบการต่างๆ ได้ชัดเจน ต่อการเพิ่มการตีพิมพ์ ซึ่งอาจต้องทำการสำรวจต่อไป

สรุป

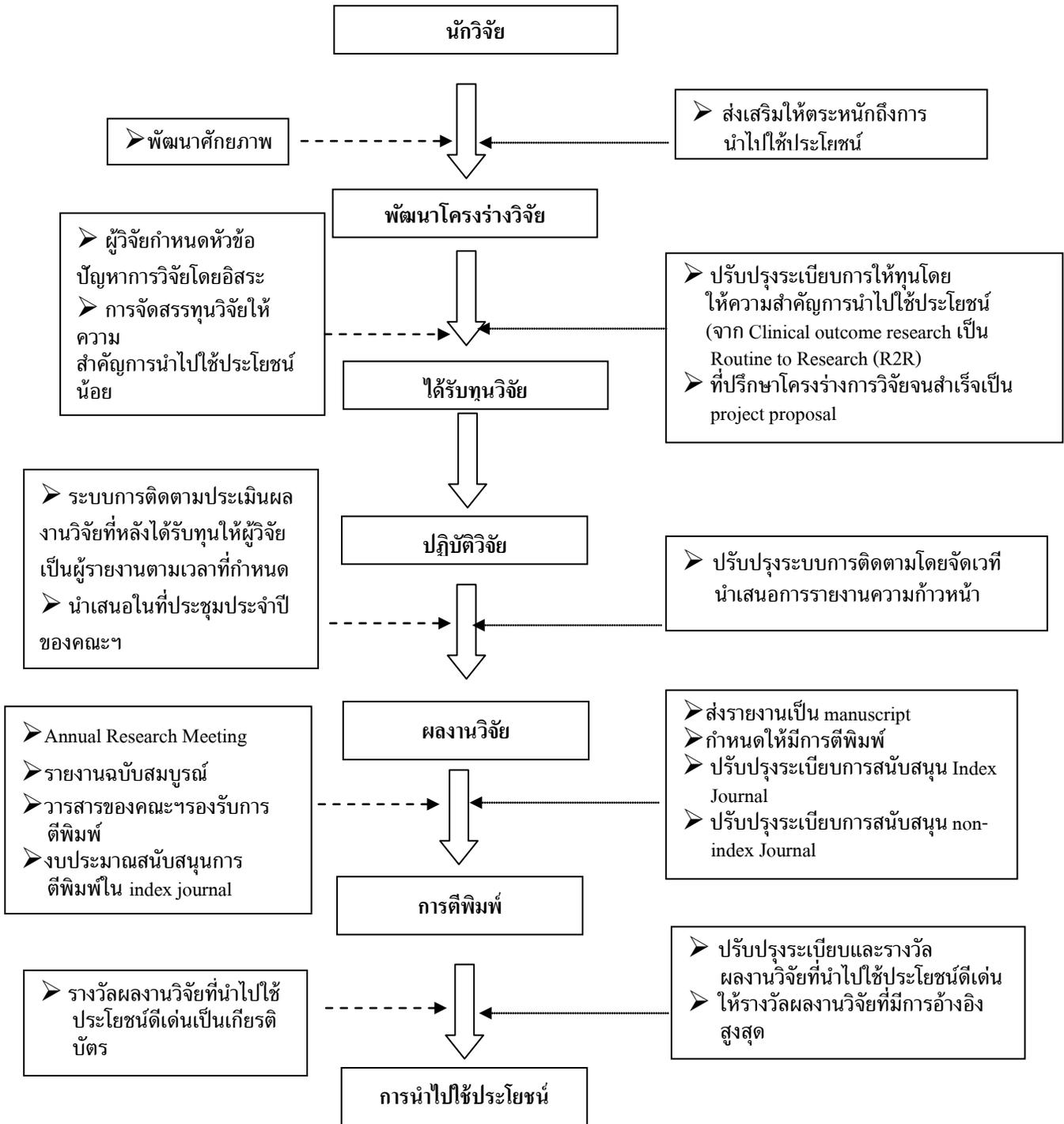
ได้ทำการศึกษาผลงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านการตีพิมพ์ผลงานวิจัย พบว่ามีโครงการวิจัยที่แล้วเสร็จเพียง 34.8% มีผลงานวิจัยที่อยู่ระหว่างรอตีพิมพ์และที่ตีพิมพ์แล้วรวม 17.6% ทั้งนี้โครงการส่วนใหญ่ (74%) เป็นงานวิจัยของบัณฑิตศึกษา ส่วนปัญหาหลักที่ไม่ได้เขียน manuscript คือไม่มีเวลา ที่มวิจัยได้ประชุมระดมสมองเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวและนำเสนอผลต่อฝ่ายวิจัย ซึ่งฝ่ายวิจัยได้นำไปปรับปรุงระเบียบการให้ทุนสำหรับบุคลากรในคณะแพทย์ โดยระเบียบบางส่วนได้เริ่มนำไปใช้ในปีงบประมาณ 2549 นี้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) ประจำปี 2548

เอกสารอ้างอิง

1. อภาภรณ์ ธรเสนา, สมบูรณ์ เทียนทอง, เพ็ญศรี โควสุวรรณ, วัลลภ เหล่าไพบุลย์, ศิริ เชื้ออินทร์, ชุศรี กุชัยสิทธิ์, และคณะ. การสำรวจการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารการประกันคุณภาพ 2547; 5: 40-8.
2. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับที่ 331/2544 เรื่องหลักเกณฑ์การสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสาร. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2544.
3. ประกาศคณะแพทยศาสตร์ฉบับที่ 48/2543 เรื่อง วิธีปฏิบัติการเบิกเงินค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารที่อยู่ในระบบดัชนีวารสารการแพทย์ของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์. คณะแพทยศาสตร์. 2543.
4. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับที่ 891/2548 เรื่องแนวทางการติดตามผลงานทางด้านวิชาการสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.
5. สำนักงานประสานงานการประกันคุณภาพการศึกษา. คู่มือระบบการประกันคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2547.
6. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับ 890/2548 เรื่อง ภาระงานขั้นต่ำสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.
7. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548. กระทรวงศึกษาธิการ. 2548.

แผนภูมิที่ 1 แสดงระบบการสนับสนุนการทำวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ ด้านซ้ายของแผนภูมิเป็นระบบที่มีอยู่เดิมก่อนการศึกษานี้ ด้านขวาของแผนภูมิเป็นระบบที่ได้ปรับปรุงหลังการศึกษา